

De vier nog overgebleven Republikeinen die het in november willen opnemen tegen Obama zijn drie mannen met uiteenlopende waanideeën en een totale opportunist. Hoe is het toch mogelijk dat de grootste wereldmacht misschien bestuurd gaat worden door dit soort (halve) gekken? Het antwoord is te vinden in drie dingen: het grote geld, de crisis, en de neergang van de Verenigde Staten. Helaas zal de uitkomst verdere verrechtsing zijn – ook als Obama wint.

Het is altijd bijzonder moeilijk te voorspellen hoeveel van de gekke dingen die Amerikaanse presidentskandidaten zeggen werkelijkheid zullen worden als ze eenmaal verkozen zijn. Dit jaar is dat nog moeilijker geworden vanwege de flink toegenomen invloed van het grote geld. Die invloed kon verder groeien dankzij het zogenaamde 'Citizens United' besluit. Al voor dit besluit oefenden grote bedrijven enorme invloed uit de politiek. Maar met dit besluit – in januari 2010 door het Hoogerechtshof aangenomen, zoals inmiddels gebruikelijk, met een krappe meerderheid van vijf tegen vier – gingen alle remmen los. Bedrijven hebben nu dezelfde vrijheid van meningsuiting als individuele burgers. Iedere beperking van hun campagnebestedingen is daarmee ongrondwettelijk.

Het besluit maakte publiciteitsoffensieven mogelijk van het soort dat Mitt Romney gebruikte om de Republikeinse voorverkiezingen te winnen in Florida. Zijn tegenstander Newt Gingrich beschreef dat offensief als een 'tapijtbombardement'. Het was haast onmogelijk de televisie aan te zetten zonder een aanval op de kandidaat met minder rijke geldschietters te zien. Hoe persoonlijker de aanval, en hoe minder gesteund door feiten, hoe beter.

Dit maakt het nog moeilijker te voorspellen hoeveel van zijn verkiezingsprogramma een kandidaat zal uitvoeren. Dat was eerder natuurlijk ook al moeilijk. George W. Bush, bijvoorbeeld, voerde in 2000 campagne als een 'conservatief met medelijden': een 'gematigde' Republikein, vergelijkbaar met zijn vader George H.W. Bush. Maar eenmaal president bleek hij veel rechtser.

Dit jaar is het nog moeilijker te voorzien wat kandidaten echt van plan zijn.

Alle vier de Republikeinen (ook de 'gematigde' Romney) zijn op zoek naar Tea Party-stemmen en daardoor ver naar rechts geschoven. Dit komt deels omdat de opkomst bij voorverkiezingen laag is en het electoraat niet representatief. Naar verhouding hebben deze kiezers hogere inkomens en de Amerikaanse fundamentalisten zijn buitengewoon trouwe kiezer. Dit verklaart deels het felle verzet van Republikeinse kiezers tegen het homohuwelijk (waarvoor steeds meer Amerikanen open staan) en zelfs contraceptie. Maar ook Amerikaanse kiezers in het algemeen zijn sinds jaren aan het polariseren. Dit jaar noemde 71 procent van de Republikeinen in een peiling zichzelf conservatief. Zoveel conservatieve Republikeinen zijn er nog nooit geweest. En hun presidentskandidaten verschuiven in dezelfde richting.

Wat menen die kandidaten echt? Is Romney van een voorstander van abortusrechten en een zorgverzekering voor iedereen (zoals toen hij gouverneur was van Massachusetts) echt een tegenstander daarvan geworden? Is Rick Santorum echt zo extreem orthodox-christelijk als hij zich voordoet? Zouden de Republikeinen echt de Amerikaanse ambassade van Tel Aviv naar Jeruzalem verhuizen (zoals veel presidentskandidaten, zelfs Democraten, hebben beloofd maar nooit gedaan)? Niemand die het weet.

De crisis doet er nog een schepje onzekerheid bovenop. Ook in het verleden hebben Republikeinse kandidaten beloofd om de federale overheid flink kleiner te maken en Social Security, het programma van door de staat georganiseerde oudedagsvoorzieningen, te privatiseren. In het verleden is daar nooit iets van gekomen. Dat zal deze keer ook niet gebeuren, zeggen commentaren geruststellend. Maar deze crisis is met niets in de afgelopen 70 jaar te vergelijken. Wie heeft ooit voorspeld hoe erg de bezuinigingen in Griekenland zijn? Wie kan zeggen hoe ver rechts in de VS wil en kan gaan?

Neergang

De crisis gaat gepaard met de neergang van de VS als wereldmacht, terwijl landen als China en Brazilië juist opkomen. Het bedrijfsleven in de VS heeft veel baat gehad bij het wereldleiderschap van het land, maar er ook een prijs voor moeten betalen. De Republikeinse kandidaten, elk op hun eigen manier, lijken aan te geven dat een groot deel van het bedrijfsleven die prijs denkt niet meer te kunnen betalen.

Alle vier doen ze bijvoorbeeld alsof ze klimaatsceptici zijn. Waarschijnlijk zijn ze niet allemaal even dom. Maar allemaal even kortzichtig en zelfzuchtig zijn ze waarschijnlijk wel. 'Laat de toekomst en de rest van het planeet maar voor zichzelf zorgen', is de boodschap. Voor het bedrijfsleven zijn de winsten immers te laag en deze moeten snel omhoog...

De relatief hoge scores van Ron Paul in de voorverkiezingen – en nog meer de loyaliteit van de miljardairs die zijn geldschietters zijn – laten nog duidelijker zien hoe een deel van de Amerikaanse heersende klasse lak heeft aan de rest van de wereld. Paul is nauwelijks een Republikein te noemen; in 2008 steunde hij een onafhankelijke rechtse kandidaat in plaats van de Republikein John McCain. Economisch is hij de meest rechtse van de kandidaten: hij wil alle sociale programma's opheffen, zonder uitzonderingen. Maar op militair vlak staat hij links van Obama. De andere drie Republikeinen zeggen dat Obama niet genoeg doet om Iran en China militair uit te dagen (al stuurt Obama meer oorlogsschepen naar het Oost-Aziatische gebied dan enige andere president, inclusief Bush). Paul daarentegen wil troepen en schepen terugtrekken, niet alleen uit Irak en Afghanistan, maar uit de hele wereld: ze kosten gewoon te veel. Dat zou voor het eerst sinds 1941 zijn...

Die isolationistische tendens was er altijd al bij rechts in de VS. Maar met de crisis en de neergang van het land is deze nog toegenomen.

Al weten we niet hoe rechts een Republikeinse president zou zijn, een Republikeinse overwinning zou zeker flinke verrechtsing brengen. Zelfs de 'gematigde' Romney zou gegijzeld worden door een heel rechts Republikeins Congres, ook op sociaal gebied.

Obama

De gekheid en verdeeldheid van de Republikeinen doen de kansen van Obama toenemen. De toestand van de economie lijkt de oppositiepartij een voordeel te geven. Al zijn de groeicijfers in de VS iets minder slecht dan in de eurozone, het begrotingstekort en de staatsschuld – en de armoede – zijn er hoger. Maar in Romney, de Republikein die net aan kop weet te blijven, heeft Obama de ideale tegenstander in crisistijd gevonden.

Romney is een rijkeluiszoon die het gewoon niet lukt zich als iets anders voor te doen. Zijn draaien over abortus en de zorg komt waarschijnlijk voort uit onverschilligheid; zolang de rijken rijker kunnen worden, kan de rest hem niets schelen. Dat blijft hij ook onderstrepen met botte uitspraken als: 'ik vind het leuk mensen te ontslaan' en 'ik geef niet om de allerarmsten'.

Romney wordt ook het meest door andere rijkelui gesteund, en met miljoenen. In het laatste kwartaal van 2011 kreeg hij bijna twaalf keer zoveel geld van de meest politiek actieve firma's van Wall Street als Obama. Zijn rol als lievelingskandidaat van het grootkapitaal wordt versterkt doordat hij de enige overgebleven halve gek is onder de Republikeinse gekken.

Het kapitaal heeft dus zijn eigen kandidaat; de arbeid niet. Veel linkse mensen die Obama een enorme teleurstelling vonden zullen dit jaar opnieuw op hem stemmen, uit vrees voor erger. Zeker zwarten en Latino's, die schrikken van het haast openlijke racisme en de hetze tegen migranten van de Tea Party. In de afgelopen weken heeft Obama ook weer de links-populistische thema's opgepakt die hij drie jaar lang heeft laten liggen.

Toch geeft dat geen reden te verwachten dat Obama in een tweede termijn linkser zal worden. Bijna alle voorspellingen geven aan dat zelfs als hij wint, de Republikeinen, net zoals nu, in ten minste een kamer een meerderheid zullen hebben. En misschien zelfs in beide – onder de een-derde van de senators die dit jaar herkozen moeten worden zijn meer Democraten dan Republikeinen niet verzekerd van herverkiezing.

In ieder geval overtuigt het linksige taalgebruik van Obama niet. Hij heeft vier jaar lang laten zien dat hij de neoliberale consensus deelt. In de tweedeling van 'gek' en 'half gek' rechts hoort hij gewoon bij de halve gekken.

Groenen

In principe zou dit bedroevende plaatje ruimte moeten scheppen voor radicaal-links. Ralph Nader heeft laten weten dat hij dit jaar geen kandidaat is, dus hij laat het veld open voor de kandidaat van de Groenen. Dat wordt waarschijnlijk Jill Stein, een welbespraakte activiste uit Massachusetts met consequent progressieve standpunten.

Toch is dit nog niet het jaar van de Groenen. De indrukwekkende activisten van Occupy hebben duidelijk gemaakt dat ze geen heil van Obama verwachten, maar ze zijn nog niet achter een links alternatief te verenigen. Veel van hen, evenals de Griekse en Spaanse indignados, hebben niets met politiek. Anderen zullen ondanks alles hun stem aan Obama geven. Maar als links in de VS een toekomst heeft, is die toch aan de Groenen...

Dit artikel verscheen eerder in Grenzeloos, tijdschrift van de Nederlandse SAP.